

krant in de klas

KRANT IN DE KLAS? KRANT IN DE KLAS!

In de week van 11 tot 16 februari 1985 is het voor de tweede keer Krant-in-de-Klas-week, een promotiecampagne van de stichting met dezelfde naam.

Scholen kunnen in die week gratis informatiepakketten aanvragen, bovendien gratis dagbladen, speciale krantjes over de krant en werkbladen voor de leerlingen toegestuurd krijgen. In veel dagbladen verschijnt een krant-leeskwis, en ook radio en televisie zullen aandacht aan deze week besteden.

Wat doet de Stichting Krant in de Klas eigenlijk (nog meer)?

Waarom gebeurt dat? Wat heeft een docent moedertaal daaraan?

Vragen genoeg voor een gesprek met de directeur van de Stichting, Peter Fiedeldij

Dop. De redactie zou het prettig vinden als lezers die met de krant in de klas werken, hun ervaringen wilden doorgeven aan Moer-lezers. U kunt contact opnemen daarover met Vera Kerremans via het redactie-adres.

De Stichting Krant in de Klas is 1 januari 1976 opgericht door de Nederlandse Dagblad Pers, de vereniging van directeuren en eigenaren van dagbladen in Nederland. Aanleiding tot die oprichting was de vraag vanuit het onderwijs naar informatie over de krant en bezorgdheid over het feit dat leerlingen de krant niet of slecht lezen.

De doelstelling van de Stichting KIK is dan ook: het helpen bevorderen van het kritisch lezen en hanteren van kranten. Ze doet dit door op aanvraag gratis kranten aan scholen te verstrekken, multimediale lespakketten te ontwikkelen en docenten de mogelijkheid te bieden informatieve bijeenkomsten bij te wonen, die gehouden worden bij dagbladen in het hele land.

Komen docenten dan zelf niet op het idee kranteknipsels mee te brengen naar school om zo hun les actueel te maken?

Natuurlijk doen heel veel docenten dat. Het probleem is alleen dat de docent dan doorgaans de enige is die kiest. Leerlingen zien alleen maar de selectie van de docent, kunnen zelf niet de hele krant bekijken, weten dus ook niet wat er allemaal te kiezen is. Bovendien gebeurt zoiets incidenteel, en wordt vaak ook nog alleen op de inhoud van een artikel ingegaan. Zo leer je de leerlingen niet om zelfstandig en kritisch met kranten om te gaan.

Docenten hebben er vaak geen idee van hoe zij de krant als geheel als lesmateriaal kunnen gebrui-

ken. Bovendien: zij hanteren zelf wel, soms onbewust, bepaalde strategieën bij het lezen van een krant. Ze bladeren, zoeken, lezen globaal, soms intensief. Zouden leerlingen dat dan niet mogen? Niet alles hoeft immers even intensief gelezen te worden? Een journalist is zich daarvan bewust en schrijft zijn stukken met een bepaalde opbouw. Juist over die opbouw van artikelen in een krant zou je het met je leerlingen moeten hebben. Zo'n artikel stelt andere eisen dan een paar bladzijden in hun schoolboek. We willen de docent helpen de mogelijkheden van het werken met kranten te ontdekken.

Iedere leerling, ook degene die van huis uit niet vertrouwd is met de krant, moet volgens ons de kans krijgen ervaringen op te doen met kranten. Op school kun je door er systematisch mee te werken die ervaringen enigszins gelijktrekken.

Aan welke leeftijdsgroep denkt u dan?

Je kunt al heel jong beginnen. Waarnemingen doen met behulp van advertenties, foto's, tekeningen. Op school mag je de krant verknippen, thuis meestal niet. Met delen uit de krant kun je activiteiten als rubriceren, sorteren uitvoeren. In onze nieuwste uitgave voor de onderbouw van de basisschool staan veel suggesties voor de verschillende vakken.

Zo ongeveer in de derde, vierde klas krijgen de leerlingen enige notie van het begrip 'nieuws', zolang dat tenminste dicht bij huis is. Streekbladen kunnen een functie gaan vervullen. In de vijfde en zesde klas kunnen leerlingen zelf vraaggesprekken houden en korte berichten schrijven. Zij maken dan graag een eigen krant. Ze weten dat hun stukken gelezen worden, door klasgenoten en ouders, en dat ze samen een mooi eindproduct moeten maken. Individuele capaciteiten komen naar voren: de een kan goed illustreren, de ander kan goed koppen maken. Natuurlijk kun je nog weinig (journalistieke) eisen aan hun stukken stellen, het voornaamste is het plezier dat leerlingen hebben in het samenstellen van zo'n krant. Ze gaan ook de 'echte' krant anders bekijken, namelijk als maakwerk van mensen.

En hoe gaat het verder in het voortgezet onderwijs? Kan de krant bij de verschillende vakken (en docenten) nog aan bod komen?

Ja, bij leerlingen in de brugklassen zie je interesse in de techniek, voor de krant als bedrijf. In simulatiespelen kun je verschillende aspecten van be-

roepen als journalist, fotograaf, redacteur belichten. Nieuwsselectie wordt een hanteerbaar begrip: de journalist selecteert, de redacteur doet dat, maar de leerlingen zelf doen het ook, bij het lezen. De een leest andere artikelen dan de ander. In de middenklassen van het voortgezet onderwijs blijken de door leerlingen gemaakte kranten vaak thematisch te zijn, bijvoorbeeld gericht op een speciale actie. Daarin verschijnen artikelen van leerlingen die een mening verkondigen. Het ligt dan voor de hand in te gaan op de gebruikte argumenten. Een manier van kritisch lezen die in hogere klassen kan worden uitgewerkt, is het vergelijken van berichten in verschillende kranten. In het voortgezet onderwijs is de krant ook bruikbaar bij verschillende vakken, om er speciale vaardigheden mee te oefenen bijvoorbeeld, of om de leerstof wat actueler te maken. Zo laat je zien dat jouw vak niet alleen in de school belangrijk is, maar ook daarbuiten.

Hebt u de materialen, die de Stichting uitbrengt, aangepast aan die observaties?

We hebben voor de docentenhandleidingen, het leerlingenmateriaal en het audiovisueel materiaal een indeling aangebracht in basisonderwijs en voortgezet onderwijs, en daarbinnen weer de scheiding onderbouw/bovenbouw.

De *handleidingen* voor de leerkracht zijn bedoeld om hun meer inzicht te geven in inhoud en functie van het medium krant, belangstelling te wekken voor de journalistieke en technische productie en didactische verwerkingsmogelijkheden te bieden. Ik wil hier met nadruk verklaren dat we géén methodes maken. We werken exemplarisch, niet voorschrijvend. Het geselecteerde materiaal, dat gefotokopieerd mag worden, moet worden gezien als hulpmiddel, als voorbeeld. Uiteraard kan de leraar met de in de klas aanwezige kranten actueler materiaal vinden.

Voor *leerlingen* hebben we, naast werkbladen en werkmateriaal zoals stukjes telextekst en layoutvellen, ook nog krantjes, de KIKkrant en de Krant UIT de Krant. In de KIKkrant ordenen we artikelen en foto's thematisch; in de Krant UIT de Krant is een selectie gemaakt uit verschillende dagbladen, met als belangrijkste criteria de actualiteit en het taalbeheersingsniveau van de leerlingen. Beide zijn bedoeld als een opstapje naar de grotere, echte krant. We bieden dus een concentratie van geschikt materiaal aan — tijdswinst voor de leraar — waar we ook nog informatie óver de

krant in kwijt kunnen. De krantjes zijn net zo opgebouwd als echte dagbladen, met bijvoorbeeld een rubriek buitenland, strips, foto's enzovoort. We hebben ervoor gezorgd dat de knipsels uit bijna alle in Nederland verschijnende dagbladen komen, dus er zijn mogelijkheden tot vergelijking te over.

Het *audiovisuele materiaal* (dia's, film, video-band) geeft uitleg over het begrip 'nieuws' en laat zien hoe een krant gemaakt wordt.

Wat heeft een docent moedertaal nu in het bijzonder met de krant op school te maken?

Ruim twintig procent van de docenten moedertaal (ik spreek nu even alleen over het voortgezet onderwijs) besteedt in projecten of thema's aandacht aan de krant als maatschappelijk verschijnsel. Daarnaast leent de krant zich natuurlijk bij uitstek om tekstsoorten en leesstrategieën, waaronder voorspellend lezen, aan te demonstreren en te oefenen. Ook een vaardigheid als kritisch lezen kun je aan de orde stellen, bijvoorbeeld door de informatie in een krant, die vluchtig, snel en actueel is, te vergelijken met de informatie in een encyclopedie of leerboek. De rethorische analyse van kranteteksten (hoe zitten die in elkaar en waarom zo) kan vooral in hogere klassen uitgevoerd worden. De ingezonden brieven bieden veel mogelijkheden om argumentaties te analyseren, en advertenties vertonen (soms) taalgrapjes, creatief taalgebruik.

Bij verwerkingsopdrachten kunnen de andere taalvaardigheden: schrijven, spreken en luisteren aan bod komen. Zelf een bepaald soort ingezonden brief schrijven, reageren op personeelsadvertenties, gaan praten met de winnaar van de plaatselijke schoolzwemwedstrijd en daar weer een stukje over schrijven, er is veel mogelijk.

We zijn blij dat nieuwere moedertaalmethoden ook aandacht besteden aan de krant. We hopen wel dat de communicatieve, journalistieke aanpak van teksten in kranten voorop blijft staan en dat krante-artikelen niet steeds worden voorzien van twintig vragen naar verwijswaarden, moeilijke woorden en zo.

Over moeilijke woorden gesproken: leerlingen hebben soms veel moeite met kranten lezen. Dat ligt natuurlijk ook aan het feit dat kranten zelf er niet altijd in slagen duidelijk en begrijpelijk de zaken uit de doeken te doen. Probeert de Stichting daar ook wat aan te doen?

We kunnen natuurlijk wel aan de redacties van kranten vertellen dat volgens recent onderzoek veel leraren van lbo en mavo, maar ook van vwo en havo de krant te moeilijk vinden voor hun leerlingen. Ook scholen voor journalistiek moeten dit weten. Zij zouden hun programma's kunnen aanpassen, opdat journalisten in spé vooral begrijpelijk leren schrijven. Er is trouwens al veel veranderd als je een krant van nu vergelijkt met een van tien jaar geleden, qua layout, lettertype en manier van schrijven.

Een leerkracht kan natuurlijk ook zijn leerlingen kranten op leesbaarheid laten onderzoeken, door met behulp van een cloze-test (je laat elk zoveelste woord weg) te kijken welke kranten redundanter, concreter schrijven dan andere.

Kunt u tot slot nog iets zeggen over de resultaten van uw inspanningen? Komen meer leerlingen in aanraking met kranten, gaan ze beter lezen, wat hebben ze eraan?

Ongeveer driekwart van alle leerkrachten doet wel eens iets met de krant, waarvan zo'n 25 procent vrij vaak. Ongeveer een kwart van alle basisscholen is bekend met ons materiaal, en 40 procent van de PA's kent ons boek voor de basisschool. In het voortgezet onderwijs bereiken we een hoog percentage leraren maatschappijleer, en ook wel veel docenten Nederlands. De moeilijkheid is om op scholen voor voortgezet onderwijs individuele docenten te bereiken. Veel aankondigingen blijven steken bij directies of sectiehoofden. Misschien moeten we meer docenten thuis benaderen, of een soort nascholing op touw zetten, of meer adverteren.

We buigen ons ook over de redenen die de 25 procent leraren aanvoeren die niet de krant (willen) gebruiken in hun lessen. Sommigen vinden dat hun leerlingen nog niet aan het harde nieuws toe zijn. Psychologen zijn van mening dat ze het dan ook niet opmerken en er dus geen schade van ondervinden. Anderen willen bepaalde onderwerpen hun school niet in hebben, maar met een selectie van kranten zou er toch nog wel wat mogelijk zijn. Weer anderen vinden het teveel gerommel, gefröbel. Daar kun je verder weinig aan doen.

Vast staat wel dat leerlingen er baat bij hebben als ze regelmatig met de krant werken. In Amerika, waar Newspaper in Education al zo'n dertig jaar bestaat, heeft men de resultaten van leerlingen bij eindexamens vergeleken, gedurende tien

jaar. Groepen die regelmatig met de krant in het onderwijs geconfronteerd waren, en dat waren dan niet alleen de groepen die thuis toch al kranten kenden, bleken op die examens en in het vervolgonderwijs hoger te scoren. De overheid sponsoort daar kranteprojecten, en de International Reading Association is er bij betrokken.

Als hier in Nederland pogingen gedaan worden onderwijs meer te laten aansluiten op individuele behoeften van leerlingen, dan kan de krant daar een belangrijke rol in spelen, als verlengd leermedium en als wegwijzer in de samenleving.

Een prijs voor de Stichting

Op 6 november 1984 is aan de Stichting Krant in de Klas de Kiezen en Delen-prijs uitgereikt, een prijs die twee keer eerder is toegekend: in 1982 aan het Jeugdjournaal en in 1983 aan Keesings

Onderwijsbladen. De prijs ontleent zijn naam aan een boekje van Dick Verstegen, waarin jonge kiezers inzicht wordt gegeven in het politiek bestuur van ons land. In het juryrapport staat dat de Stichting Krant in de Klas op een toegankelijke en originele manier dagbladen, die van essentieel belang zijn voor het democratisch gehalte van de samenleving, introduceert bij de mediagebruikers van morgen.

Het geldbedrag heeft de Stichting bestemd voor een onderzoek naar de vraag of gericht lesmateriaal over de krant vervaardigd kan worden voor buitenlandse leerlingen en hun docenten.

Bij de Stichting KIK (Joh. Vermeerstraat 14, 1071 DR Amsterdam, tel. 020 763366 tst. 26) kan men een lijst aanvragen met alle publikaties en ook informatie krijgen over de gratis kranten, het video- en het filmmateriaal.